

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md

Nr. 04/5814 din 04.07.2022
La nr. 06/1-3104 din 22.06.2022

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**

Cu referire la *proiectul Legii pentru declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași și proiectul hotărârii Guvernului de aprobare a acestuia (număr unic 351/MIDR/2022)*, remis repetat spre examinare, comunicăm următoarele.

Cu titlu general, remarcăm dorința autorului proiectului de a stabili, prin intermediul proiectului de lege, o serie extinsă de derogări de la cadrul normativ general referitor la procedura de expropriere și de la alte domenii conexe.

Potrivit notei informative, scopul proiectului vizează alimentarea cu apă potabilă a raioanelor Strășeni și Călărași, prin construcția apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași și dezvoltarea infrastructurii pentru gestionarea apei potabile în aceste raioane. Totodată, proiectul a fost declarat de interes național de către Comisia constituită prin *Hotărârea Guvernului nr. 27/2022 cu privire la instituirea Comisiei de cercetare prealabilă pentru declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași*.

Cu toate că recunoaștem această particularitate a procedurii de expropriere reglementate deja și apreciem că este posibilă reglementarea distinctă a unei proceduri de expropriere pentru anumite domenii particulare, care ar fi mai rapidă și mai simplificată decât cea reglementată de dreptul comun în materie, precizăm că nu susținem modalitatea pentru care a optat autorul proiectului în vederea atingerii acestor deziderate.

O primă remarcă vizează un aspect ce a fost analizat și în doctrina din domeniu și care constă în aceea că actul juridic de declarare a utilității publice pentru lucrările de interes național, emis de Parlament în conformitate cu prevederile art. 6 alin. (1) lit. a) din *Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999*, nu poate fi considerat lege decât, eventual, din punct de vedere organic și formal (este emis de Parlament, după procedura legislativă), însă nu și material; și asta pentru simplul fapt că un asemenea act juridic nu este un act normativ: îi lipsește aplicabilitatea repetată, caracterul normativ, așadar. Altfel spus, el scapă clasificării tradiționale acte individuale – acte normative, nefiind nici personal (care își cunoaște destinatarii încă de la emiterea sa), nici impersonal (ai căror destinatari sunt determinabili după

anumite criterii obiective cuprinse în conținutul actului), ci apersonal, referindu-se nu direct la persoane, ci mai degrabă la o situație juridică, particularii fiind afectați de un asemenea act doar indirect, prin emiterea altor acte administrative subsecvente acestuia (în cazul exproprierii, prin decizia comisiei care soluționează întâmpinările la propunerile de expropriere). Importanța practică a acestei observații rezidă în aceea că o „lege” de declarare a utilității publice nu poate modifica legislația în vigoare în materia exproprierii, trebuind să i se conformeze acesteia.

La proiectul Legii:

1. În conformitate cu art. 51 alin. (6) și (7) din *Legea nr. 100/2017*, alineatele sunt însemnate succesiv cu numere ordinare, exprimate prin cifre arabe, luate între paranteze rotunde. Alineatul poate fi divizat în litere, care sunt însemnate succesiv cu litere latine mici, urmate de o paranteză. În cazul unei structuri complexe a actului normativ, alineatul poate fi divizat mai întâi în puncte însemnate cu numere ordinare, exprimate prin cifre arabe, urmate de o paranteză. La rândul lor, punctele pot fi divizate în litere, însemnate succesiv cu litere latine mici, urmate de o paranteză. În caz de necesitate, literele pot avea diviziuni care fie sunt însemnate succesiv cu numere ordinare, exprimate prin cifre arabe, urmate de punct, sau exprimate prin cifre romane mici, luate între paranteze, fie sunt precedate de liniuță și încep din rând nou. Prin urmare, la art. 2 alineatele se vor enumera în forma enunțată (obiecție valabilă și la art. 8 din proiectul legii).

2. La art. 6 și 7 se vor exclude cuvintele „la prezenta lege” pentru a asigura conformitatea cu art. 55 alin. (4) din *Legea nr. 100/2017*, ce prevede că „În cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în același act normativ, pentru evitarea reproducerii acesteia, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, fără a se indica că elementul respectiv face parte din același act normativ” (obiecție valabilă și pentru pct. 40 din Anexa la Lege).

3. Potrivit art. 7 se propune o procedură specială de expropriere aplicabilă lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași.

Recunoscând în principiu posibilitatea derogării de la cadrul normativ general referitor la procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică cu ocazia realizării unor lucrări particulare de utilitate publică ce reclamă o abordare mai flexibilă, trebuie totuși să precizăm că aceste derogări au o limită expresă, neputând fi contrare garanțiilor constituționale aferente procedurii de expropriere. În contextul dat, subliniem că art. 46 alin. (2) din *Constituția Republicii Moldova* stabilește că „(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.”. Necesitatea existenței unei despăgubiri prealabile acțiunii de transfer a proprietății de la expropriat la expropriator este o condiție imperativă și unanim recunoscută la nivel doctrinar, dar și jurisprudențial (a se vedea în acest sens *Hotărârea Curții Constituționale nr. 69/1999 despre controlul constituționalității art. 14 alin. (2) din Legea cu privire la energetică nr. 152/1998*) atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

În legătură cu aceste considerente, remarcăm că proiectul transmis în adresa ministerului conține un șir de prevederi care contravin acestei garanții (cum ar fi spre exemplu pct. 27, 28 și 29 din Anexa la lege. Necesitatea respectării spiritului art. 46 alin. (2) din *Constituție* implică faptul că exproprierea se pronunță întotdeauna sub condiție suspensivă, transferul imobilului în proprietatea publică a expropriatorului nefiind posibilă decât după îndeplinirea obligațiilor stabilite în sarcina sa, în special cea legată de plata despăgubirii.

Menținerea prevederilor potrivit cărora exproprierea va preceda acordarea despăgubirilor pentru bunurile expropriate poate crea premisele teoretice pentru ridicarea unei excepții de neconstituționalitate, care constituie o garanție constituțională a drepturilor și libertăților conferite cetățenilor pentru apărarea drepturilor împotriva unor norme contrare *Constituției*, or, în cadrul acestui proces, Curtea va ține cont de principiul supremației *Constituției* și de pertinența prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului.

În contextul acestor observații, remarcăm faptul că autorul proiectului nu intervine cu careva informații/motive pertinente care ar justifica această derogare excepțională de la cadrul normativ de bază. Remarcăm totodată faptul că o asemenea soluție este reluată de către autorul proiectului cu ocazia promovării mai multor proiecte de acte normative pe segmentul declarării utilității publice a unor lucrări și a exproprierii subsecvente a bunurilor (anterior aceasta regăsindu-se și în cuprinsul *proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV de transport al energiei electrice Vulcănești–Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești (număr unic 518/MIDR/2021)*). În legătură cu acest aspect, considerăm necesar a se remarca că proliferarea abordării potrivit căreia transferul dreptului de proprietate se realizează anterior plății efective a despăgubirilor către persoanele expropriate este o practică care ușor poate degrada la banale cazuri de abuz față de persoanele expropriate, acoperite prin intermediul unor norme legale derogatorii adoptate fără careva argumente rezonabile în acest sens și care nu vor fi susceptibile să oprească o eventuală constatare a încălcării dreptului de proprietate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Este deci inadmisibilă o „generalizare” a utilizării derogărilor de această natură cu ocazia promovării unor proiecte de acte normative în domeniul dat (reieșindu-se exclusiv din considerentul unei urgentări a procedurii de expropriere și a realizării lucrărilor pentru care se declară utilitatea publică).

În toate cazurile, aceste derogări urmează a fi exhaustiv justificate în cuprinsul notei informative aferente proiectului de act normativ, ceea ce s-a realizat în cazul proiectului anterior (cu numărul unic 518/MIDR/2021) și s-a omis în cazul de față. Acest fapt permite o analiză mai eficientă a motivelor care impun aparent adoptarea soluției consacrate de către autor în proiect, precum și a posibilelor căi alternative de depășire a acestora.

În continuare remarcăm că, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului există conceptul de „expropriere *de facto*”. Noțiunea respectivă a fost

menționată de Curtea Europeană în cauza *Sporrong și Lönnroth c. Suediei* (cererile nr. 7151/75 și 7152/75, hotărârea din 23 septembrie 1982, §63): „În absența unei exproprieri formale (...), Curtea consideră că trebuie să verifice dincolo de aparențe și să investigheze realitatea situației reclamate. Trebuie stabilit cu certitudine dacă s-a ajuns la o expropriere *de facto*”. Exproprierea *de facto*, nefiind prevăzută de lege, constituie o încălcare a prevederilor articolului 1 din Protocolul adițional la Convenție. Noțiunea dată a fost reiterată și în alte spețe, bunăoară în *Papamichalopoulos și alții c. Greciei* (cererea nr. 14556/89, hotărârea din 24 iunie 1993, § 42), *Brumărescu c. României* (cererea nr. 28342/95, hotărârea din 28 octombrie 1999, § 76) ori *Varnienė c. Lituaniei* (cererea nr. 42916/04, hotărârea din 12 noiembrie 2013, § 52).

Cu titlu de exemplu, este de menționat faptul că, în speța *Papamichalopoulos și alții c. Greciei* reclamanții s-au plîns de împrejurarea că mai multe terenuri, ce pretindeau a fi proprietatea lor, au fost vreme îndelungată ocupate de marina militară greacă, aceasta ridicînd anumite construcții și instalații pe acele terenuri. Instanța europeană a statuat în sensul că, pierderea totală a dreptului de a se folosi și de a dispune de terenurile în cauză, combinată cu eșuarea tentativelor de pînă la introducerea cererii de a remedia situația incriminată au fost de natură să producă consecințe grave pentru cei interesați, astfel încît se poate afirma că ei „au suferit o expropriere în fapt, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor lor”.

Accentuăm, în cele din urmă, că „exproprierea *de facto*” reprezintă o noțiune autonomă în jurisprudența Curții Europene. Prin urmare, ceea ce la nivel național, prin prisma legislației interne, nu este considerat drept expropriere poate fi interpretat ca atare de către Curtea Europeană, calificînd-o drept o expropriere *de facto*, luînd în calcul varietatea spețelor examinate de către aceasta.

Astfel, inițierea lucrărilor de construcție în privința cărora a fost declarată utilitatea publică de interes național, cu desfășurarea în continuare a procedurii de expropriere a bunurilor în privința cărora a fost înregistrat provizoriu dreptul corespunzător al statului (anterior plății despăgubirii) poate fi calificată ca o expropriere *de facto*.

4. La art. 9, atenționăm că, în conformitate cu prevederile art. 56 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017*, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în textul actului normativ, care nu poate fi anterioară datei publicării. În cazul în care se urmărește reducerea perioadei de intrare în vigoare a noilor prevederi, proiectul actului normativ în cauză trebuie să respecte regulile instituite de *Legea nr. 100/2017*, și anume cele stipulate la art. 56 alin. (3), în temeiul cărora „Intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.”. În

acest sens, este necesară completarea notei informative cu argumente pertinente. Totodată, cuvântul „publicării” va fi succedat de cuvintele „în Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

La proiectul Anexei:

5. La pct. 1, menționăm că includerea definițiilor în actul normativ trebuie să se facă doar în cazul și în limita necesară pentru reglementarea cercului subiecților, drepturilor și obligațiilor acestora și a modului de exercitare a drepturilor și obligațiilor. Pentru atingerea acestui scop se impune imperios ca noțiunile să fie definite doar în cazul în care la momentul adoptării actului se constată că un termen este pasibil de a fi interpretat în mai multe sensuri și autorul actului normativ la etapa adoptării decide că nu trebuie să lase determinarea sensului exact al termenului în sarcina celor care vor interpreta și aplica actul normativ. Această regulă este aplicabilă și în cazul în care termenul este folosit în alt sens decât cel uzual.

În acest context, menționăm necesitatea indicării în nota informativă a întrunirii condițiilor care impun definirea termenului în actul normativ, precum și a circumstanțelor care justifică definirea termenului în sensul propus de autori. În opinia noastră aceasta trebuie să se facă doar în situații excepționale, deoarece art. 71 alin. (4) al *Legii 100/2017*, care prevede că la interpretarea actului normativ trebuie să se țină cont de nota informativă care a însoțit proiectul, permite ca problemele care ar putea apărea să fi soluționate prin menționarea în mod expres în nota informativă a sensului în care urmează să fie interpretat un termen, deoarece aceasta ar permite să se atingă atât scopul limitării discreției celor care vor interpreta actul dar și scopul de a permite că actul normativ să fie aplicat și relațiilor sociale care se vor naște pe viitor și de care, evident, nu putea să țină cont autorul actului normativ.

La noțiunea „Act de declarare a utilității publice de interes național” nu este indicată semnificația noțiunii dar se face referință la prezenta lege, prin urmare, propunem excluderea noțiunii enunțate.

6. În conformitate cu art. 52 alin. (3) din *Legea nr. 100/2017*, pentru interpretare corectă și aplicare comodă, punctele pot fi divizate în subpuncte sau alineate. Subpunctele sunt însemnate cu numere ordinare, exprimate prin cifre arabe, urmate de o paranteză, și se evidențiază printr-o ușoară retragere spre dreapta de la alinierea textului pe verticală. Subpunctul poate conține diviziuni însemnate succesiv, de regulă, cu litere latine mici urmate de o paranteză. Dacă diviziunile punctului nu sunt însemnate cu litere sau numere, alineatele se evidențiază printr-o ușoară retragere spre dreapta de la alinierea textului pe verticală. Prin urmare, la pct. 3, subpunctele se vor enumera în forma enunțată (obieție valabilă și pentru pct. 6, 20, 27, 35).

7. În scopul evitării paralelismului în legislație, dispoziția de la pct. 4 urmează a fi exclusă, or, aceasta este prevăzută la art. 3 din *Legea nr. 218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic*.

8. La numărul Legii privind protecția patrimoniului arheologic prevăzută la pct. 5, cifrele „216” se vor substitui cu cifrele „218”.

9. În conformitate cu art. 54 alin. (4) din *Legea nr. 100/2017*, dacă este necesară preluarea unor termeni și sintagme noi din alte limbi, se indică și corespondentul acestora în limba română. Prin urmare, la pct. 11 noțiunea „census” va fi succedată de echivalentul acestuia în limba română.

10. La pct. 16 se va specifica ale cui drepturi urmează a fi înregistrate. Totodată, menționăm că pct. 9 conține prevederi cu privire la înregistrare/înregistrare provizorie și/sau notări a dreptului de proprietate și/sau a altor drepturi de ale statului asupra bunurilor imobile. Astfel, se va examina oportunitatea comasării acestor două puncte.

11. La pct. 17:

1) Cuvântul „Notificarea” se va substitui cu cuvântul „Notarea”, iar cuvintele „se va asigura” se vor substitui cu cuvintele „se va înregistra”.

2) Se va preciza de către cine se va institui interdicția de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile prevăzute pentru expropriere și de către cine se va înregistra în registrul bunurilor imobile notarea interdicției de înstrăinare a obiectelor exproprierii.

12. La pct. 18, cuvântul „care” va fi precedat de prepoziția „în”.

13. La pct. 20, din sintagma „legislația în vigoare” se vor exclude cuvintele „în vigoare” ca fiind inutile. Regula generală este că referințele la actele normative reprezintă referințe la legislația în vigoare și doar pentru excepțiile de la regulă se va specifica dacă este vorba despre legislația aplicabilă la un anumit moment (obiecte valabilă și la pct. 21).

14. Cu referire la derogarea expresă de la art. 12 alin. (1) lit. a) din *Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții*, remarcăm că nu identificăm o rațiune practică pentru care aceasta a fost inclusă în cuprinsul proiectului de lege. Astfel, ținem să precizăm că prevederea de la art. 12 alin. (1) lit. a) din *Legea nr. 163/2010* stabilește că „(1) Autorizația de construire (anexa nr. 3) se emite de către primarul unității administrativ-teritoriale în baza cererii proprietarului (anexa nr. 3¹), în care se indică locul amplasării imobilului/terenului, în cel mult 30 de zile lucrătoare de la data înregistrării acesteia. La cerere se anexează următoarele documente: a) acordul autentificat notarial al coproprietarilor de imobil/teren ale căror interese pot fi afectate nemijlocit în procesul executării lucrărilor de construcție și în perioada exploatării obiectului construit;”. Remarcăm că considerentele avute în vedere de legiuitor cu ocazia edictării normei de la art. 12 alin. (1) lit. a) din *Legea nr. 163/2010* (protecția eficientă a drepturilor patrimoniale ale celorlalți coproprietari ai terenului sau edificiului în cadrul cărora urmează a fi efectuate lucrările de construcție pentru care se eliberează autorizația respectivă, care ar putea fi afectate prin aceste intervenții), în opinia noastră, nu sunt aplicabile în cazul special al procedurii de expropriere, dat fiind faptul că această procedură nu poate avea loc doar cu privire la un coproprietar, ceilalți coproprietari păstrându-și în continuare drepturile lor patrimoniale. Prin expropriere, așa cum stabilește art. 1 din *Legea nr. 488/1999*, se realizează transferul de bunuri și de drepturi patrimoniale din proprietate privată în proprietate publică, în scopul efectuării de lucrări pentru cauză

de utilitate publică de interes național sau de interes local, în condițiile prevăzute de lege, după o dreaptă și prealabilă despăgubire. Prin urmare, exproprierea vizează toți coproprietarii bunului expropriat, asigurându-se participarea activă a tuturor acestor persoane în procedura legală, cu tot setul de drepturi și obligații ce rezultă din cadrul normativ referitor la procedura de expropriere (și nu doar în contextul eliberării unui acord autentificat notarial cu privire la acceptul eliberării autorizației de construire, care în sine poate periclita esența procedurii de expropriere și tergiversa finalitățile urmărite de autorități – prin faptul refuzului de a emite acordul de către anumite persoane particulare).

Reieșind din acest considerent, solicităm autorului proiectului o regândire a prevederii date sau, după caz, o explicare detaliată și clară a intenției/scopului avut în vedere prin stabilirea derogării respective în cadrul proiectului de lege.

15. La pct. 35:

1) La lit. b), textul „termenul de 45 de zile decurge din momentul expirării termenului” se va substitui cu cuvântul „termenul de 45 de zile curge din momentul expirării termenului” astfel cum este prevăzut în *Codul civil nr. 1107/2002*.

2) Abrevierea „art. ” se va substitui cu abrevierea „pct.”.

3) La pct. 19 nu se face referință la termen, prin urmare, referința la pct. 19 se va substitui cu referința la 25.

16. La pct. 42 semnalizăm existența unei prevederi ambigue, care necesită a fi dezvoltată suplimentar pentru a se asigura cerința constituțională a clarității normei, mai ales dat fiind efectul defavorabil ce rezultă din această normă și care se va răsfrânge asupra persoanelor îndreptățite să primească despăgubirea pentru expropriere. Astfel, în cuprinsul prevederii se menționează că „42. În cazul unor eventuale litigii, plata despăgubirilor stabilite se amână până la emiterea și prezentarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile.”. Autorul nu detaliază despre care anume litigii este vorba în normă, ceea ce în practică ar putea genera riscul unor situații abuzive, când în această categorie ar putea fi atribuite un cerc extins de litigii, multe din care nu vor avea vreo legătură nemijlocită cu procedura exproprierii, acestea fiind utilizate doar ca pretexte pentru a se tergiversa plata despăgubirilor către persoanele îndreptățite.

17. În scopul evitării paralelismului în legislație, prevederea de la pct. 51 se va exclude din Anexa la lege, or, aceasta este similară cu prevederea de la art. 14 din *Legea nr. 488/1999*.

Secretar de stat

Veronica MIHAILOV-MORARU

Digitally signed by Mihailov-Moraru Veronica
Date: 2022.07.04 09:52:30 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

REPUBLICA MOLDOVA
RAIONUL CĂLĂRAȘI
PREȘEDINTELE RAIONULUI CĂLĂRAȘI

MD – 4400, Republica Moldova, orașul Călărași, str. Biruinței, nr.1/1
tel. (+373 244) 2-26-50; tel./fax. (+373 244) 2-20-58
www.calarasi.md, e-mail: consiliu@calarasi.md

nr. 211 din 24.06 2022
la nr. _____ din _____ 2022

Către: MINISTERUL INFRASTRUCTURII
ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE
d-nei lilia DABIJA,
Secretar general

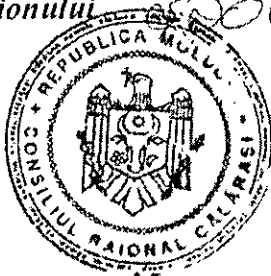
Stimată domna Secretar general

Prin prezenta, Vă aducem la cunoștință că administrația raionului Călărași a examinat proiectul de Hotărâre a Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, și repetat îl avizează pozitiv.

Cu stimă,
Președintele raionului

Ștefan BOLEA

Ex.: E. Tihonov.
Tel.: +37324423640.

Copie corespunde
originalului
S. Tăbăcariu

REPUBLICA MOLDOVA
RAIONUL CĂLĂRAȘI
PREȘEDINTELE RAIONULUI CĂLĂRAȘI

MD – 4400, Republica Moldova, orașul Călărași, str. Biruinței, nr.1/1
tel. (+373 244) 2-26-50; tel./fax. (+373 244) 2-20-58
www.calarasi.md, e-mail: consiliu@calarasi.md

nr. 184 din 25.05.2022
la nr. _____ din _____ 2022

Către: MINISTERUL INFRASTRUCTURII
ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE
d-lui Andrei SPÎNU,
Viceprim-ministru

Copie: CANCELARIA DE STAT
A REPUBLICII MOLDOVA

Stimate domnule Viceprim-ministru

Prin prezenta, Vă aducem la cunoștință că administrația raionului Călărași a examinat proiectul de Hotărâre a Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, și îl avizează pozitiv.

Cu stimă,
Președintele raionului

Ștefan BOLEA

Ex.: E. Tihonov.
Tel.: +37324423640.

Copia corespunde originalului
S. Tăbăcara

**REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL RAIONAL STRĂȘENI
PREȘEDINTELE RAIONULUI**

MD-3701, or. Strășeni, str. M. Eminescu, 28, tel.: +37323723630
e-mail: consiliulraional@crstraseni.md www.crstraseni.md

Nr. 627 din 30.06.2022
La nr. 18-23-4983 din 19.05.2022

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**

Copie: **Cancelaria de Stat
a Republicii Moldova**

Urmare demersului Cancelariei de Stat a Republicii Moldova nr. 18-23-4983 din 19 mai 2022 am luat act de proiectul Hotărârii de Guvern pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022) și vă comunicăm lipsa de obiecții și propuneri.

Cu respect,

Președinte al raionului

Digitally signed by Jardan Viorel
Date: 2022.06.30 10:33:33 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Viorel JARDAN

REPUBLICA MOLDOVA
CONSILIUL RAIONAL STRĂȘENI
PRESEDINTELE RAIONULUI

MD-3701, or. Strășeni, str. M. Eminescu, 28, tel.: +37323723630
e-mail: consiliulraional@crstraseni.md www.crstraseni.md

Nr. 518 din 24.05.2022
La nr. 18-23-4983 din 19.05.2022

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**

Copie: **Cancelaria de Stat
a Republicii Moldova**

Urmare demersului Cancelariei de Stat a Republicii Moldova nr. 18-23-4983 din 19 mai 2022 am luat act de proiectul Hotărârii de Guvern pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022) și vă comunicăm lipsa de obiecții și propuneri.

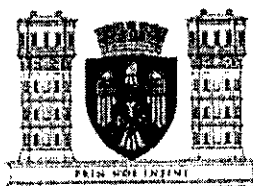
Cu respect,

Președinte al raionului

Digitally signed by Jardan Viorel
Date: 2022.05.27 16:27:51 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Viorel JARDAN

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI CHIȘINĂU

nr. 3267/22 din 21.06.2022

la nr. _____ din _____

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

Urmare a examinării proiectului de hotărâre de Guvern cu privire la aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași (număr unic 351/MIDR/2022), Primăria municipiului Chișinău, consideră binevenită inițiativa legislativă privind aprobarea proiectului de lege vizat, care va îmbunătăți calitatea vieții populației.

Referitor la proiectul de lege nemijlocit, considerăm că reglementările sunt actuale și binevenite, or potrivit art. 46 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, dreptul la proprietate privată este garantat și nimeni nu poate fi expropriat, decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

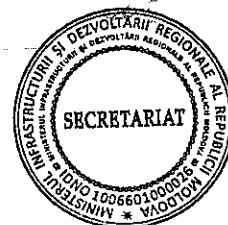
În contextul celor expuse supra, Primăria municipiului Chișinău, apreciază și susține inițiativa legislativă privind aprobarea proiectului de lege vizat.

Cu respect,

VICEPRIMAR
Olga URSU

Ex: Vasilescu Noga
vasilescu.noga@primaria.md

Copie corespunde originalului
S. TABĂCARU

AGENȚIA
PROPRIETĂȚII PUBLICE
A REPUBLICII MOLDOVA

АГЕНТСТВО
ПУБЛИЧНОЙ СОБСТВЕННОСТИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

ÎNȚREPRINDEREA DE STAT
INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU
ORGANIZAREA TERITORIULUI

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ
ПРОЕКТНЫЙ ИНСТИТУТ ПО
ЗЕМЛЕУСТРОЙСТВУ

2070, mun. Chișinău, str. Ialoveni 100 B

+373 22 72 36 27, fax: +373 22 28 45 01

info@ipot.md

www.ipot.md

" 01 " 04 2022

nr. 01-6-10/ 827

La nr.06/1-3104 din 22.06.2022

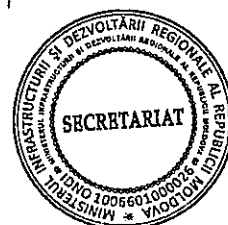
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale al Republicii Moldova

La solicitarea Dvs. referitor la avizarea/expertizarea repetată a proiectului definitivat al hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcția apeductului magistral Chișinău-Strășeni – Călărași (număr unic 351/MADR/2022), Vă comunicăm, că obiecții și propuneri nu sunt.

Administrator interimar

Cristina Stoianov

Copia corespunde originalului
S. TĂBĂCARU

ÎNȚEPRINDEREA DE STAT
INSTITUTUL DE PROIECTĂRI PENTRU
ORGANIZAREA TERITORIULUI

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ
ПРОЕКТНЫЙ ИНСТИТУТ ПО
ЗЕМЛЕУСТРОЙСТВУ

2070, mun. Chișinău, str. Ialoveni 100 B

+373 22 72 36 27, fax: +373 22 28 45 01

info@ipot.md

www.ipot.md

Nr. 01-6-01/742 din "16" iunie 2022

La nr. 06/1-2792 din 03.06.2022

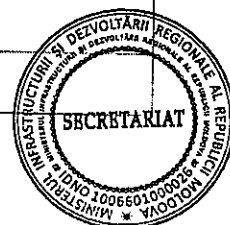
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale al Republicii Moldova

La solicitarea Dvs. referitor la examinarea și avizarea a proiectului hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași (număr unic 351/MIDR/2022), Vă comunicăm că urmare analizei proiectului de act normativ și a notei informative, constatăm că Agenția Proprietății Publice prin intermediul Î.S. "Institutului de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului" (în continuare – Î.S. "IPOT") urmează să asigure gratuit efectuarea lucrărilor cadastrale în baza documentației de proiectare. Conform pct. 12 și pct. 15 din Anexa la proiectul Legii, Î.S. "IPOT" este antrenată în executarea complexului de lucrări cadastrale și de evaluare a prejudiciilor, în cadrul implementării proiectului. Însă nu sunt precizate surse de finanțare. Ținem să menționăm, ca Î.S. "IPOT" desfășoară activitate de întreprinzător în baza prevederilor Legii nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi și Legii nr. 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipal. Activitatea întreprinderii nu este finanțată din bugetul de stat și este desfășurată pe principiul autogestiunii. La fel, în afară de Guvernul RM nu sunt specificate autorități responsabile de realizarea unor etape importante în cadrul proiectului.

Reieșind din cele expuse, este oportun ca actul normativ să prevadă norme clare în privința autorităților responsabile de realizarea etapelor, precum și stabilite costurile estimative pentru planificarea bugetelor. Reieșind din practica realizării proiectelor similare, se propune distribuirea competențelor, după cum urmează:

№	Denumirea autorității / instituției	Competențe atribuite
1	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale	1. Planificarea surselor bugetare pentru plata despăgubirilor pentru bunurile imobile expropriate și pentru drepturile expropriate 2. Elaborarea/promovarea actelor privind transmiterea în proprietatea/folosința statului a bunurilor ce fac parte al exproprierii.
2	Agenția Dezvoltare Regională Centru	1. Coordonarea implementării proiectului. 2. Planificarea surselor financiare pentru contractarea serviciilor cadastrale și de organizare a teritoriului, de evaluarea despăgubirilor, întocmirea informațiilor sistematizate. Asigurarea contractării serviciilor.
3	Î.S. "Institutului de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului"	1. Efectuarea lucrărilor cadastrale și de organizare a teritoriului (identificarea bunurilor proprietate private, delimitarea proprietății publice, modificarea planurilor cadastrale și elaborarea planurilor geometrice, formarea bunurilor imobile, elaborarea studiilor pedologice și întocmirea dosarelor de schimbare a categoriei de destinație a terenurilor după necesitate), de evaluarea despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate privind transmiterea în proprietate/folosința statului a bunurilor imobile
4	Agenția Servicii Publice	1. Planificarea surselor bugetare pentru înregistrarea/inregistrarea provizorie și/sau notări prin intabulare și/sau notare, a dreptului de proprietate și/sau a altor drepturi ale statului asupra bunurilor imobile și prestarea serviciilor la solicitarea Agenției Dezvoltare Regională Centru.
5	Agenția Proprietății Publice	Rolul nu este clar

Copia corespunde originalului
S. Tăbăcaru

precum și introducerea modificărilor corespunzătoare în art. art. 4-5 din Legea; pct. 7-10 din Anexa la Legea.

Suplimentar la cele expuse, Vă transmitem spre examinare următoarele obiecții și propuneri la proiectul legii:

1) Reieșind din prevederile art. 460 al Codului Civil, precum și din faptul că proiectul tehnic final pentru construcția apeductului nu este elaborat, și nu se știe cu certitudine dacă lucrările de construcție nu vor afecta alte părți componente ale bunurilor imobile (clădiri, construcții, plantații, etc.) proprietate privată sau cea publică a UAT, se propune: *sintagma "bunurile imobile (terenuri și construcții)" de substituit cu "bunurile imobile" pe tot textul proiectului actului legislativ.*

2) În proiectul actului legislativ expres de prevăzut autoritatea din partea Statului abilitată să desfășoare activitățile ce țin de exproprierea bunurilor și achitarea despăgubirilor.

3) De completat proiectul actului legislative cu mai multe norme ce țin de implementarea proiectului:

➤ "Lucrările de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași se vor desfășura concomitant cu procedura de expropriere, fără a afecta desfășurarea acesteia și fiind respectate măsurile, condițiile și cerințele de protecție a mediului și de reducere a impactului asupra mediului expuse în acordul de mediu."

➤ "Prin derogare de la prevederile art. 72, 74 și 80 din Codul funciar nr. 828/1991, retragerea din circuitul agricol sau silvic a terenurilor afectate de lucrările de construcție de interes național are loc prin efectul prezentei legi și este:

a) definitivă, în cazul terenurilor afectate permanent de lucrările supraterrane necesare pentru construcția obiectivelor menționate, cu trecerea lor în categoria de terenuri destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale;

b) temporară, în cazul terenurilor afectate pe durata executării lucrărilor supraterrane necesare pentru construcția obiectivelor menționate.

Prin derogare de la prevederile art. 12 din Legea nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, excluderea din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic, precum și din circuitul agricol sau silvic, a terenurilor afectate de lucrările de construcție de interes național se va efectua fără compensarea pierderilor."

➤ "Atât procedura de expropriere, cât și lucrările de utilitate publică ce fac obiectul prezentei legi nu pot fi suspendate sau sistate la cererea vreunei persoane care invocă existența unor litigii privind posesia ori proprietatea imobilului expropriat sau, după caz, privind dreptul de folosință expropriat."

4) Reieșind din specificul lucrărilor necesare a fi executate în cadrul proiectului vizat și prevederile actelor legislative și normative din domeniul relațiilor funciare, cadastrului și organizării teritoriului, precum și în contextul asigurării procedurilor de achiziții de servicii de către instituțiile statale implicate, se propun unele completări de clarificare ce țin de

- componența lucrărilor de care este responsabil Î.S. Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului;
- modul de finanțare a lucrărilor cadastrale și de organizare a teritoriului, evaluarea despăgubirilor, etc.;
- stabilirea autorității responsabile de elaborare și promovare a actelor privind transmiterea în proprietate/folosința statului a bunurilor imobile, ce fac parte al exproprierii.

Asfel, se propune modificarea proiectul actului legislative (pct. 12 din anexa la Legea), după cum urmează:

"După declararea utilității publice de interes național și prezentarea documentației de proiect aprobate în modul stabilit de legislație, Î.S. "Institutul de proiectări pentru Organizarea Teritoriului" va asigura în termen de 90 de zile efectuarea complexului de lucrări cadastrale și de organizare a teritoriului (identificarea terenurilor proprietate privată, delimitarea proprietății publice, modificarea planurilor cadastrale, elaborarea planurilor geometrice, formarea bunurilor imobile, elaborarea proiectelor de organizare a teritoriului după necesitate, elaborarea studiilor pedologice și întocmirea dosarelor de schimbare a categoriei de destinație

Copila corespunde originalului

S. Tabăcaru

după necesitate), de evaluarea despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate privind transmiterea în proprietate/folosința statului a bunurilor imobile, ce fac parte al exproprierii. Responsabil de elaborarea/promovarea actelor privind transmiterea în proprietatea/folosința statului a bunurilor imobile ce fac parte al exproprierii este Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale. Finanțarea lucrărilor cadastrale și de organizare a teritoriului, evaluarea despăgubirilor și întocmirea informațiilor sistematizate va fi realizată prin intermediul Agenției Dezvoltare Regională Centru"

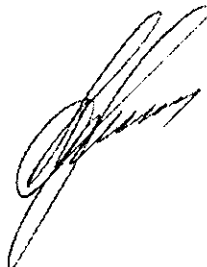
5) Din proiectul propus spre examinare nu este clar cine totuși este titular de drepturi (gestionar) la obiecte expropriate, care vor fi afectate permanent de lucrări pe întreaga durată de exploatare a apeductului Chișinău-Strășeni-Călărași, și care se transmit în proprietatea statului.

6) Pentru stabilirea unor norme, care nu sunt prevăzute în acte normative în vigoare de introdus un pct. suplimentar în anexa la proiectul de lege ce ține de procedura de formare a bunurilor imobile, după cum urmează:

"În situația în care se expropriează o parte dintr-un bun imobil, proprietate privată a titularilor de drepturi afectați, care nu acceptă propuneri de expropriere din anumite motive, se află în afara hotarelor țării sau decedați, formarea bunurilor imobile se va efectua în temeiul actului de expropriere, fără acordul proprietarului terenului, și în baza ordinului de aprobare a proiectului de formare a bunului imobil emis de Agenția Proprietății Publice".

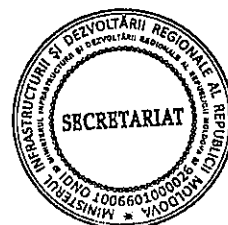
Introducerea acestei norme este impusă de nereglementarea procedurii de formare a bunurilor imobile în cazul exproprierii în Legea cu privire la formarea bunurilor imobile nr. 354/2004. Totodată, după emiterea actului de expropriere Agenția Proprietății Publice devine administratorul terenurilor expropriate în conformitate cu prevederilor Legii nr. 121/2007.

Administrator interimar

Cristina Stoianov

Copia corespunde originalului
S. TABĂCARU

Nr. 14-10/95 din 23.06.2022

La nr. 06/1-3104 din 22.06.2022

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**

Biroul Național de Statistică comunică lipsa de obiecții și propuneri la *proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022)* propus spre avizare repetată.

Iurie MOCANU
Director general adjunct

Digitally signed by Mocanu Iurie
Date: 2022.06.23 11:58:32 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. Ș.Demian
Tel. 067770679

Nr. 08-5/30 din 24.05.2022

La nr. 18-23-4983 din 19.05.2022

Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale
Copie: Cancelaria de Stat

Biroul Național de Statistică a examinat *Proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022)* și comunică despre lipsa de obiecții sau propuneri asupra acestui proiect.

Director general

Digitally signed by Cara Oleg
Date: 2022.05.24 12:15:56 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Oleg CARA

Ex: Sîrbu Ana
Tel: 067770092

**MINISTERUL CULTURII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**AGENȚIA NAȚIONALĂ
ARHEOLOGICĂ**

MD 2065, or. Chișinău, str. Mihai Eminescu, 50
tel./fax (37322) 227792

**MINISTRY OF CULTURE OF THE
REPUBLIC OF MOLDOVA**

**NATIONAL AGENCY
FOR ARCHAEOLOGY**

MD 2065, Chișinău, 50, Mihai Eminescu str.
tel./fax (37322) 227792

Nr. 22_ din 24.06.2022
La Nr. 06/1-3104 din 22.06.2022

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale al Republicii Moldova

Agenția Națională Arheologică a examinat proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași și-l avizează pozitiv.

Digitally signed by Vornic Vladimir
Date: 2022.06.25 22:32:37 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**Dr. Vlad Vornic,
Director general**

mob.: 067590001

**MINISTERUL CULTURII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**AGENȚIA NAȚIONALĂ
ARHEOLOGICĂ**

MD 2065, or. Chișinău, str. Mihai Eminescu, 50
tel./fax (37322) 227792

**MINISTRY OF CULTURE OF THE
REPUBLIC OF MOLDOVA**

**NATIONAL AGENCY
FOR ARCHAEOLOGY**

MD 2065, Chișinău, 50, Mihai Eminescu str.
tel./fax (37322) 227792

Nr. 21_ din 23 mai 2022

Ministerul Culturii al Republicii Moldova

Agenția Națională Arheologică a examinat proiectul de L E G E privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași, și-l avizează cu următoarele propuneri de modificare a Anexei

”3. Conform prevederilor art. 3 din Legea nr. 218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic, Guvernul Republicii Moldova garantează și asigură protejarea patrimoniului arheologic în condițiile stabilite de legislația în vigoare. Agenția Națională Arheologică reprezintă instituția publică specializată, subordonată Ministerului Culturii, care realizează politica de stat în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic. Finanțarea activității privind evidența, cercetarea, punerea în valoare, salvarea, protejarea, conservarea și restaurarea patrimoniului arheologic se asigură de la bugetul de stat al Republicii Moldova, bugetul autorităților publice locale și din mijloace financiare private. Totodată, art. 5 (2) din Legea nr. 218/2010 prevede că ” Descărcarea de sarcină arheologică este procedura prin care se confirmă că un teren în care a fost evidențiat patrimoniu arheologic poate fi restituit activităților umane curente ca urmare a finalizării cercetării de specialitate sau a distrugerii acestuia. Procedura de descărcare de sarcină arheologică a terenului cu patrimoniu arheologic este finanțată de către beneficiarul interesat în valorificarea acestui teren și este realizată de către Agenția Națională Arheologică pe bază de contract”.

Subliniem în context că pe traseul de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași sunt documentate un număr de 4 situri arheologice și, potrivit prevederilor Legii nr. 218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic, în zonele siturilor arheologice afectate lucrările de construcție urmează să fie efectuată procedura de descărcare de sarcină arheologică a terenurilor cu patrimoniu arheologic prin cerceări/săpături arheologicese

Digitally signed by Vornic Vladimir
Date: 2022.05.23 08:50:11 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**Dr. Vlad Vornic,
Director general**

mob.: 067590001

AGENȚIA SERVICII PUBLICE A REPUBLICII MOLDOVA
PUBLIC SERVICES AGENCY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2012, municipiul Chișinău, str. Aleksandr Pușkin, 42

42 Aleksandr Pushkin str., MD-2012 Chisinau

Tel.: +373 22 50 46 54 Fax: +373 22 21 22 59 e-mail: asp@asp.gov.md, web: asp.gov.md

30.06.2022 nr. 01/4523

La nr. 06/1-3104 din 22.06.2022

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**

Agencia Servicii Publice a examinat în limita competențelor funcționale *proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău–Strășeni–Călărași (număr unic 351/MIDR/2022)* și propune următoarele modificări și completări în proiectul Anexei la lege.

1. În pct.9 cuvântul „*intabulare*” de substituit cu cuvântul „*înregistrare*”, - termen juridic utilizat în acest sens în legislație (art.421 din Codul civil).

2. În pct.17, alineatul doi de revăzut, or pentru a înscrie notarea interdicției în registrul bunurilor imobile este necesară prezentarea listei terenurilor afectate de construirea apeductului magistral sau, cel puțin, prezentarea documentației de proiect aprobate în modul stabilit de legislație, pentru a identifica terenurile afectate de lucrările de construire. Astfel, propunem de completat în acest sens alineatul doi, inclusiv a indica, pentru un spor de precizie, autoritatea responsabilă de a prezenta Agenției Servicii Publice documentația menționată. În caz contrar ASP va fi în imposibilitate de a nota interdicțiile în registrul bunurilor imobile.

3. În pct.37 cuvintele „*(plan de contur)*” de exclus, or proiectul de formare trebuie să conțină planul geometric și nu planul de contur. Aceasta va evita eventualele confuzii la înregistrarea bunurilor expropriate.

Director adjunct

Francisco TALMACI

Tudor Petrov, 022 269485
Inga Grecu-Stavila, 022 881043

*Copia corespunde
originalului*
S. TRĂBĂCARI

6533

Guvernul Republicii Moldova

Agenția Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1
Tel: (00373 22) 234-350
e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-04-4004 din 24.06.2022

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
secretariat@midr.gov.md

Urmare demersului nr. 06/1-3104 din 22 iunie 2022, Agenția Proprietății Publice a examinat repetat proiectul de hotărâre *pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni - Călărași (număr unic 351/MIDR/2022)*, autor – Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, și în limita competențelor funcționale, comunică lipsă de obiecții și propuneri pe marginea proiectului definitivat, reieșind din faptul că sugestiile expuse anterior prin avizul Agenției Proprietății Publice nr.05-03-3503 din 02.06.2022 au fost luate în considerație.

Director general

Digitally signed by Cozonac Eugeniu
Date: 2022.06.26 22:23:06 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Eugeniu COZONAC

Ex. Vitalie Manole
tel. 022-222-350

Guvernul Republicii Moldova

Agenția Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale 1
Tel: (00373 22) 234-350
e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-03-3503 din 02.06.2022

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
secretariat@midr.gov.md

copie: **Cancelaria de Stat**
cancelaria@gov.md

Urmare demersului Cancelariei de Stat nr. 18-23-4983 din 19 mai 2022, Agenția Proprietății Publice a examinat proiectul de hotărâre *pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni - Călărași (număr unic 351/MIDR/2022), autor – Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, și în limita competențelor funcționale, comunică următoarele.*

Urmare analizei proiectului de act normativ și a Notei informative, Agenția Proprietății Publice, prin intermediul Î.S. „Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului”, urmează să asigure gratuit efectuarea lucrărilor cadastrale în baza documentației de proiectare. Respectiv, ținând cont de prevederile art. 7 alin. (6) al Legii nr. 246/2017 cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală, care limitează intervenția fondatorului în activitatea operativă a întreprinderii, gratuitatea lucrărilor și serviciilor determinate în proiect, nu pot fi garantate de către Agenția Proprietății Publice în lipsa mijloacelor financiare alocate în acest sens.

Concomitent menționăm că, potrivit pct. 12 și pct. 15 din anexa la proiect, evaluarea bunurilor imobile vizate și alte acțiuni conexe procedurii de expropriere, sunt puse în sarcina Î.S. “Institutului de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului”, circumstanțe ce urmează a fi verificate în coraport cu atribuțiile entității respective.

În contextul dat și a prevederilor art. 32 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, Agenția Proprietății Publice determină oportun transmiterea proiectului dat spre avizare și Î.S. „Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului”.

Director general

Digitally signed by Cozonac Eugeniu
Date: 2022.06.02 08:56:40 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Eugeniu COZONAC

Ex. Secția acte normative,
Direcția contencios și control al legalității
tel. 022-222-350

**AGENȚIA
RELĂȚII FUNCiare ȘI CADASTRU
A REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2004, or. Chișinău, str. Serghei Lazo, 48
tel. 022-88-12-55, fax. 022-22-63-73
e-mail: info@arfc.gov.md
www.arfc.gov.md

**АГЕНТСТВО
ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ И КАДАСТРА
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

MD-2004, г. Кишинэу, ул. Сергей Лазо, 48
тел. 022-88-12-55, факс. 022- 22-63-73
e-mail: info@arfc.gov.md
www.arfc.gov.md

27 iunie 2022 nr. 36/01-06/538

La nr.06/1-3104 din 22.06.2022

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**
(secretariat@midr.gov.md)

Agenția Relații Funciare și Cadastru a examinat proiectul de hotărîre a Guvernului definitivat *pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași*, cu numărul unic 351/MIDR/2022 și în limita competențelor sale funcționale, comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Director general adjunct

Digitally signed by Crigan Ștefan
Date: 2022.06.27 14:17:31 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ștefan CRIGAN

**AGENȚIA
RELĂȚII FUNCiare ȘI CADASTRU
A REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2004, or. Chișinău, str. Serghei Lazo, 48
tel. 022-88-12-55, fax. 022-22-63-73
e-mail: info@arfc.gov.md
www.arfc.gov.md

**АГЕНТСТВО
ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ И КАДАСТРА
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

MD-2004, г. Кишинэу, ул. Сергей Лазо, 48
тел. 022-88-12-55, факс. 022-22-63-73
e-mail: info@arfc.gov.md
www.arfc.gov.md

26 mai 2022 nr. 36/01-06/452

la nr.18-23-4983 din 19.05.2022
al Cancelariei de Stat

**Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale**
secretariat@midr.gov.md

Copie: **Cancelaria de Stat**
cancelaria@gov.md

Agencia Relatii Funciare și Cadastru a examinat proiectul de hotărîre a Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași*, înaintat cu numărul unic 351/MIDR/2022 și în limita competențelor sale funcționale comunică susținerea acestuia cu următoarele obiecții și propuneri.

La pct. 5 al Anexei la proiectul legii, după sintagma "Legea nr. 851/1996 privind expertiza ecologică" considerăm oportun de completat cu sintagma "și Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului".

La pct. 7 al Anexei la proiectul, cuvintele "după caz" de exclus.

Considerăm oportun modificarea *punctului 12, lit.a) al Anexei la proiectul legii* și va avea următorul cuprins:

"a) delimitarea, corectarea erorilor comise la atribuirea terenurilor proprietate publică, formarea bunurilor imobile".

La pct. 27 al Anexei la proiectul, cuvintele "(proiectul planului geometric)" de substituit cu cuvintele "(plan de contur)".

La pct. 34 al Anexei la proiectul, după cuvîntul "respectiv" de completat cu sintagma "(conform Actului de selectare a terenului proprietate publică, stabilit în anexa la Regulamentul cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1170/2016)".

Director general adjunct

Digitally signed by Crigan Ștefan
Date: 2022.05.26 09:53:38 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ștefan CRIGAN

Ex. Olga Ștubei,
tel.: 022-881264

Ministerul Culturii
al Republicii Moldova

MD-2033, mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1

Ministry of Culture of
the Republic of Moldova

MD-2033, Chișinău, 1, Piața Marii Adunări Naționale

Nr. 05-09/1336 din 28 06 2022

La nr. 18-23-3658 din 07.04.2022

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale

Ministerul Culturii a examinat repetat proiectul de hotărâre de Guvern *pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022)*, elaborat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și comunică următoarea propunere.

La pct. 30 din anexa proiectului de lege, textul „precum și fără certificatul de descărcare de sarcina arheologică, cu condiția ca lucrările de construcție în zonele cu patrimoniu arheologic să fie efectuate doar după realizarea procedurii de descărcare de sarcina arheologică”, se va substitui cu textul „urmare obținerii certificatului de descărcare de sarcină arheologică, emis de Agenția Națională Arheologică”, conform prevederilor din alin. (3) și (4), art. 5 al Legii nr. 218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic.

Secretar de Stat

 Ion BUDECI

Copila corespunde originalului
S. TABĂCARU

Ministerul Culturii
al Republicii Moldova

MD-2033, mun. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1

Ministry of Culture of
the Republic of Moldova

MD-2033, Chișinău, 1, Piața Marii Adunări Naționale

Nr. 04/2-09/1060

din 23.05.2022

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Culturii a examinat proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni - Călărași (nr. unic 351/MIDR/2022) și, în limitele competențelor funcționale, Vă comunicăm următoarele:

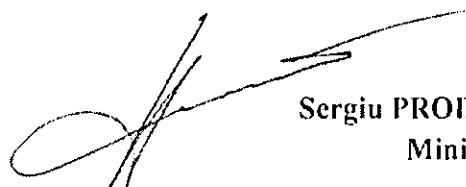
La proiectul Hotărârii: comunicăm lipsa obiecțiilor.

La proiectul de lege: comunicăm lipsa obiecțiilor.

La Anexa proiectului de lege: Pct. 3 se completează cu cuvintele: „bugetul autorităților publice locale și din mijloace financiare private”.

Având în vedere că pe traseul de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași sunt documentate 4 situri arheologice, autorul urmează să includă un punct suplimentar în următoarea redacție: „În zonele siturilor arheologice afectate de lucrările de construcție urmează a fi efectuată procedura de descărcare de sarcină arheologică a terenurilor cu patrimoniu arheologic. în conformitate cu prevederile art. 5 alineat (2) din Legea nr. 218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic”.

La Nota informativă: comunicăm lipsa obiecțiilor.

Sergiu PRODAN
Ministru

Ex.: Mariana Mîșchevca
Tel.: 069683459
E-mail: mariana.mishevca@mc.gov.md

Copila corespunde originalului
S. TABĂCARU
Tsemf

MINISTERUL
AGRICULTURII
ȘI INDUSTRIEI ALIMENTARE
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО
СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА
И ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 162
Tel. (022) 20 45 81, Fax (022) 22 07 48

nr. 14-03/1823
La nr. 06/1-314 din 22.06.2022

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale

Examinând proiectul definitivat de hotărâre privind aprobarea proiectului de Lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (**număr unic 351/MIDR/2022**), în limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa obiecțiilor de ordin conceptual.

Secretar de stat

Digitally signed by Șarban Vasile
Date: 2022.06.27 11:09:03 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Vasile ȘARBAN

Ex. M. Lepădatu
Tel. (022) 204 525

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 162
Tel. (022) 20 45 81, Fax (022) 22 07 48

nr. 14-03/1544

La nr. 18-23-4983 din 19.05.2022

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale

Copie: Cancelaria de Stat

Examinând proiectul de hotărâre privind aprobarea proiectului de Lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (**număr unic 351/MIDR/2022**), în limita competențelor funcționale, vă comunicăm lipsa obiecțiilor de ordin conceptual.

Totodată, dorim să vă atragem atenția supra următoarelor circumstanțe în procesul de definitivare al proiectului.

În proiectul de lege:

Din nota informativă la proiect rezultă că, scopul proiectului vizează *alimentarea cu apă potabilă a raioanelor Strășeni și Călărași*, prin construcția apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași și dezvoltarea infrastructurii pentru gestionarea apei potabile în aceste raioane, iar conform art.6 alin.(1) lit. c) din Legea nr.488/1999, *pentru lucrările de interes comun al mai multor raioane și/sau municipii, utilitatea publică se declară de către consiliile lor, iar în caz de divergențe - de către Guvern.*

La art.2 lit. b) și art.3:

Potrivit art.2 lit. b) din Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr.488/1999, dreptul de folosință asupra bunurilor imobile se expropriează *pe un termen de pînă la 5 ani, dacă părțile nu convin asupra unui alt termen.*

Astfel, durata exproprierii dreptului de folosință asupra bunurilor imobile este prevăzută în lege – *pînă la 5 ani*, iar alt termen poate fi stabilit doar *prin acordul părților*. În acest context, considerăm că urmează să se evite din lege sintagma „*pe perioada lucrărilor de construcție a apeductului magistral*”.

La art.7:

Suspendarea efectelor actului juridic prezumă că, după expirarea unor circumstanțe ce au determinat suspendarea, acesta va putea fi executat. De aceea, recomandăm recunoașterea nulă a actelor juridice în privința bunurilor imobile expropriate, cu excepția

celor care vizează dreptul de folosință (ca exemplu în acest sens a se vedea art.20 din Legea nr.120/2022).

În anexă:

La pct.1:

Urmează a fi excluse noțiunile ale căror semnificații se regăsesc în Legea nr.488/1999 (*expropriere, expropriatul, expropriatorul, obiecte ale exproprierii*).

De asemenea, introducerea noțiunilor de *expropriere permanentă sau temporară* contravine Legii nr.488/1999, or conform legii obiectul se expropriează sau nu.

Punctul 20, care prevede că transferul de la expropriat la expropriator al dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile și, după caz, al dreptului de folosință sau altor drepturi reale, se consideră efectuat la data publicării Actului de expropriere de către expropriator - va permite expropriatului să deposedeze proprietarii bunurilor imobile până la acordarea în prealabil a despăgubirii, ceea ce contravine art.1 din Legea nr.488/1999 și încalcă prevederile articolului 46 alineatul (2) din Constituția Republicii Moldova potrivit căruia „Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.” .

Ministru

Digitally signed by Gherciu Viorel
Date: 2022.06.03 08:52:15 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Viorel GHERCIU

Ex. M. Lepădatu
Tel. (022) 204 525

MD 2004, mun.Chișinău, bd Ștefan cel Mare și Sfânt, 162, tel. 022 20 45 87, e-mail: cancelaria@mmediu.gov.md

27.06.2022 Nr. 13/1-05/1639

La nr. _____ din _____

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării
Regionale

Copie: Cancelaria de Stat

În contextul examinării proiectului de hotărâre a Guvernului *pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea unității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași (număr unic 351/MIDR/2022)*, Vă comunicăm despre lipsa obiecțiilor și propunerilor pe marginea acestuia.

Secretar de stat

Iordanca-Rodica IORDANOV

Ex.: Cramarenco Nicolina, Tel. 0 (22) 204-591

Copia corespunde originalului
S. ȚĂBĂCARU

MD 2004, mun.Chişinău, bd Ştefan cel Mare şi Sfânt,162, tel. 022 20 45 87, e-mail: cancelaria@mediu.gov.md

La nr. _____ din _____

Copie: Cancelaria de Stat

Ținem să menționăm că, activitatea planificată a fost supusă procedurii de evaluare prealabilă a impactului asupra mediului în conformitate cu prevederile Legii nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului, iar prin decizia Ministrului, Agriculturii.

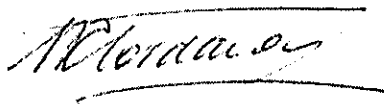
Copia corespunde originalului
S. TABĂCARU *[Signature]*

Dezvoltării Regionale și Mediului nr. 01/01-5070 din 22.06.2016, s-a stabilit ca nu este necesară parcurgerea etapei de evaluare a impactului asupra mediului, urmând ca documentația tehnică de proiect să fie supusă expertizei ecologice de stat.

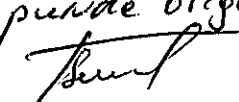
La pct. 2 din Nota informativă, sintagma "aprovizionare" se va substitui cu "alimentare" în corespundere cu prevederile legislației în domeniu.

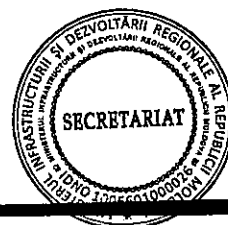
Secretar de stat

Iordanca-Rodica IORDANOV

Ex.: Cramarencu Nicolina, Tel. 0 (22) 204-591

Copia corespunde originalului
S. TABĂCARU

Ministerul Economiei
al Republicii Moldova

Nr. 06/3-1591 din 08.06.2022

La nr. 18-23-4983 din 19.05.2022

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**

Cu referire la proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022), în limita competențelor funcționale, expunem următoarele.

Includerea definițiilor în actul normativ trebuie să se facă doar în cazul și în limita necesară pentru reglementarea cercului subiecților, drepturilor și obligațiilor acestora și a modului de exercitare a drepturilor și obligațiilor. Pentru atingerea acestui scop se impune imperios ca noțiunile să fie definite doar în cazul în care la momentul adoptării actului se constată că un termen este pasibil de a fi interpretat în mai multe sensuri și autorul actului normativ la etapa adoptării decide că nu trebuie să lase determinarea sensului exact al termenului în sarcina celor care vor interpreta și aplica actul normativ. Această regulă este aplicabilă și în cazul în care termenul este folosit în alt sens decât cel uzual.

În acest context, nu este necesară dublarea noțiunilor din alte acte normative, paralelisme în legislație fiind inadmisibile. Astfel noțiunile „expropriere”, „expropriatul”, „expropriatorul” se vor exclude or, acestea sunt indicate în Legea exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999.

Conform pct. 12 lit. d) din Anexa la legea în cauză, [...] ÎS “Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului” va efectua evaluarea prejudiciilor și elaborarea/promovarea actelor privind transmiterea în proprietatea/folosința statului a bunurilor imobile, ce fac obiect al exproprierii, în conformitate cu pct.15 [...] evaluarea bunurilor imobile vizate se va asigura de către Î.S. “Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului”, totodată potrivit pct.17 [...] rapoartele de evaluare se vor elabora de către evaluatori, titulari ai certificatelor de calificare a evaluatorilor bunurilor imobile, prin urmare menționăm necesitatea revizuirii reglementărilor vizate.

La pct.29-32 sunt stabilite reguli ce țin de exproprierea terenurilor, în acest sens remarcăm că nu este reglementat procesul de exproprierea a construcțiilor (ex. casei de locuit, obiectul din sfera socială etc.).

Ministru

Digitally signed by Gaibu Sergiu
Date: 2022.06.30 11:07:00 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Sergiu GAIBU

Ex: T.Demidenco
tel. (022) 250-652

**MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

24 iunie 2022 nr. 09/2-09/6053

La numărul unic 373/ME/2022

*Referitor la aprobarea proiectului de lege privind
declararea utilității publice de interes național a
lucrărilor de construcție a apeductului magistral
Chișinău – Strășeni – Călărași*

**Ministerul Infrastructurii și
Dezvoltării Regionale**
e-mail: secretariat@midr.gov.md

La solicitarea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale nr.06/1-3104 din 22 iunie 2022, Ministerul Finanțelor a examinat repetat *proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău – Strășeni – Călărași (număr unic 351/MIDR/2022)* și, în limita competențelor funcționale, comunică lipsă de propuneri și obiecții.

SECRETAR DE STAT

Digitally signed by Gumene Ion
Date: 2022.06.26 23:34:23 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ion GUMENE

Ex. Natalia Pleșca
Tel. 022-26-27-05
Email: natalia.plesca@mf.gov.md

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

03 iunie 2022

nr. 09/2-03/1266/745

La număr unic 351/MIDR/2022

*Referitor la proiectul de hotărâre pentru aprobarea
proiectului de lege privind declararea utilității publice
de interes național a lucrărilor de construcție a
apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași*

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale

e-mail: secretaria@midr.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

La indicația Cancelariei de Stat nr. 18-23-4983 din 19 mai 2022, vizând examinarea proiectului de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași, Ministerul Finanțelor, în limita domeniilor de competență, comunică următoarele.

Implementarea proiectului prevede alocarea mijloacelor financiare din bugetul de stat, însă, ținând cont că este imposibilă estimarea costurilor la această etapă, va fi necesară descrierea impactului economico-financiar potrivit Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, cu indicarea cheltuielilor (costuri detaliate) necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ, la elaborarea cadrului normativ secundar de punere în aplicare a proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a apeductului magistral Chișinău-Strășeni-Călărași.

Astfel, cuantificarea cheltuielilor va facilita planificarea acestora în procesul de elaborare a Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM), în funcție de spațiul fiscal existent și prioritățile identificate de către Guvern. Respectiv, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale urmează să înainteze propuneri grupului de lucru sectorial pentru elaborarea CBTM, în scopul includerii acestuia în strategiile sectoriale de cheltuieli, ce vor fi prezentate Ministerului Finanțelor în conformitate cu calendarul bugetar.

Secretar de Stat

Digitally signed by Gumene Ion
Date: 2022.06.06 08:45:20 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ion GUMENE

Executor: Cristina Bejinari

tel.: (022)26-26-77

e-mail: cristina.bejinari@mf.gov.md

KfW Entwicklungsbank • Postfach 111141 • 60046 Frankfurt, Germany

Mr. Pavel Trofin
Director
Regional Development Agency Center
Republic of Moldova
MD-6801, Ialoveni, str. Alexandru cel Bun 33

KfW Development Bank

Pucher Michael
Our reference: MP
Phone: +49 69 7431 3023
Fax: +49 69 7431
michael.pucher@kfw.de

Date: 7 June 2022

German Financial Cooperation with Moldova
Improvement of Water Infrastructure in Central Moldova,
BMZ-No. 2013 66 897, BMZ-No. 2019 70 532, BMZ-No. 2019 69 286,
BMZ-No. 2021 67 997, BMZ-No. 2021 70 025
Comments to the draft law "Declaration of public utility of national interest the
construction works of the main transmission pipe Chisinau – Straseni –
Calarasi"

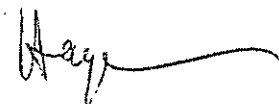
Dear Mr. Trofin,

With regard to the subject above, kindly find attached our comments to the draft law on
the 'Declaration of public utility of national interest for the construction works of the main
transmission pipe Chisinau – Straseni – Calarasi'.

We look forward to our continued cooperation and further achievement of the projects'
development objectives. Should you have any questions, please do not hesitate either to
contact us directly or via our local representative in Chisinau.

Sincerely,

KfW

Jens Hagen
Head of Division

Michael Pucher
Senior Engineer

Capota corespunde
cu originalul
S. Văbăcaru

Proiect

THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Decision No _____
from _____ 2022
Chisinau

**for the approval of the draft law on the declaration of public utility of
national interest the construction works of the main transmission pipe
Chisinau – Straseni – Calarasi**

Pursuant to Article 6 of Law no.136/2017 on Government (Official Gazette of the Republic of Moldova, 2017, no.252, Article 412), as amended, The Government SHALL DECIDE:

The draft law on declaring public utility of national interest of the construction works of the Chisinau – Straseni – Calarasi main transmission pipe is to be approved and submitted to the Parliament for examination and adoption.

Prime Minister

NATALIA GAVRILIA

Countersign:

Deputy Prime Minister,
Minister of infrastructure
and regional development

Andrei SPINU

Minister of Finance

Dumitru BUDIANACHI

Minister of Justice

Sergiu LITVINENCO

*Copia corespunde
cu originalul
S. TABACARI*

Republic of Moldova Parliament
L A W no. _____
dated _____ 2022
Chişinău

Draft

Kommentiert [CG1]: General comment:
- In order to avoid long clarifications, it would be good if a particular governmental entity was mentioned here.
- It is not always clear that the special expropriation procedure applies to the whole process. A respective clause had been included in the WB Project Law.

On declaring the public utility of national interest of the construction works of the Chisinau – Strasen – Calarasi main transmission pipe

Pursuant to Article 5 paragraph (1) letter e) and paragraph (3) and Article 6 paragraph (1) letter a) of the Law on expropriation for public utility cause no. 488-XIV of 08 July 1999 (Official Gazette of the Republic of Moldova, 2000, no. 42-44, Art. 311), as amended,

Parliament adopts this organic law.

Article 1. Public utility of national interest is declared the construction works of the Chisinau – Strasen – Calarasi main transmission pipe within the project "Improvement of water infrastructure in Central Moldova", funded by the German Federal Government through the German Development Bank KfW and the national Fund for Regional and Local Development.

Kommentiert [CG2]: It would be helpful if all phases could be implied here!

Article 2. The objects of expropriation are:

a) real estate (land and buildings), private property and those owned by administrative-territorial units, located in the extravilan and/or intravilan of the following localities:

- Chisinau and Vatra towns, Ghidighici village (Chisinau municipality);
- Strasen municipality, Bucovaş city, Galeşti and Pănăşeşti communes, Căpriana, Roşcani, Sireşi, Tătărăşti and Vornicenii villages (Strasen district);
- Calarasi city, Tuzara commune, Niscani, Pitusca and Varzăreştii Noi villages (Calarasi district).

b) the right of use on the real estate indicated in letter a), to be used during the construction works of the main transmission pipe.

Article 3. The expropriation of the right of ownership of the expropriation objects indicated in Article 2 letter a) refers to the real estate (land and construction), which will be permanently affected by the above-ground works, necessary for the construction of the main transmission pipe, and the expropriation of the right of use provided for in Article 2 letter b) will be made temporarily, during the construction of the said main transmission pipe.

Article 4. The Government shall ensure, in the name of the State, the necessary measures for the expropriation of immovable property and the right of use of such property, located according to the technical project on the site of public utility works of national interest.

Kommentiert [CG3]: Please mention here the international standards according to which the whole land acquisition will take place. World Bank ESS

Article 5. Compensation for the expropriation of real estate and the right to use these assets shall be made by the Government from the financial means allocated from the state budget.

Kommentiert [CG4]: How it can be ensured that the potential higher compensations, as per international standards, will be adhered to?

Article 6. The expropriation of the land of owners, holders of rights of use or other rights, identification of which is not possible, shall be carried out according to the procedure set out in the Annex to this law.

Copia corespunde
originalului
S. TABĂCARU

Article 7. On the date of entry into force this law shall be terminated:

a) legal acts in respect of objects subject to expropriation, other than those relating to succession, which will end after the entry into force of this law;

b) the legal acts by which the objects subject to expropriation are included in the perimeter of the locality, as well as those by which the property of the administrative-territorial unit is transferred from one domain of public property to another or to the property of another administrative-territorial unit;

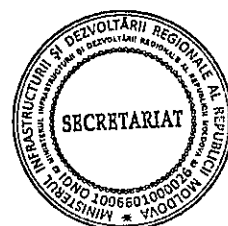
c) issuing opinions, agreements, permits or authorizations to third parties for expropriated buildings.

Article 8. This law shall enter into force on the date of its publication.

President of Parliament

Igor GROSU

*Copia corespunde
cu originalul
S. TABĂCARU*

Appendix

To the Law no. ____ dated ____

SPECIAL EXPROPRIATION PROCEDURE

applicable to works of public utility of national interest

Construction of the main transmission pipe Chisinau – Straseni –
Calarasi within

The project “Improving water infrastructure in Central Moldova”

Chapter I

GENERAL CONDITIONS/PREDICTIONS

1. For the purposes of this procedure, the following definitions mean:

Act declaring public utility of national interest – this law.

Expropriation act – Government Decision of the Republic of Moldova, which nominates by cadastral numbers and surfaces the property (land and buildings) expropriated, as well as the category of their use, in accordance with the applicable legal provisions/norms.

Commission for the settlement of complaints - working group, formed under the law of specialists in the field of activity, in which the work of public utility is executed, which, following the analysis of the documents submitted by permanently affected persons, issues a reasoned decision on the amount of compensation provided for in the proposal for expropriation.

Owner of property – holder of ownership and/or other rights in rem.

Expropriation – transfer of property and property rights to the State for the purpose of carrying out works for the public utility of national interest, under the conditions provided by law, after a just and prior compensation.

Permanent expropriation – transfer of property rights over real estate (land), necessary for the construction of homes and other utilities for water management.

Temporary expropriation – transfer of property rights over real estate (land) for the period affected by the execution of construction works.

Expropriate – the person holding the right of ownership of immovable property, which presents the object of expropriation.

Expropriator – the State of the Republic of Moldova, in the person of the Government, through the competent bodies or through persons specially designated according to the law for works of national interest.

Complaints – the act by which the expropriate submits its own requirements regarding the conditions of expropriation.

Kommentiert [CG5]: Please extend the definition to include all types of entitlements according to ESSS

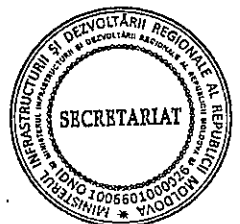
- (a) Who have formal legal rights to land or assets,
- (b) Who do not have formal legal rights to land or assets, but have a claim to land or assets that is recognized or recognizable under national law, i.e. or
- (c) Who have no recognizable legal right or claim to the land or assets they occupy or use

This might include people who are not registered in the cadastral registers yet.

Kommentiert [CG6]: Expropriation implies compulsory procedure. Maybe land acquisition is the term that applies as per the ESSS definition

Kommentiert [CG7]: What is meant here?

Copie corespunde
cu originalul
S. TABĂCARU

Archaeological heritage – an ensemble of material goods, arising as a result of human activity in the past, preserved in natural conditions the above ground, underground or underwater, in the form of archaeological sites (settlements, necropolises, isolated graves, tumuli, fortresses, walls, constructions, churches, buildings, household annexes, etc.) or movable goods (objects or fragments thereof), which, in order to be identified and studied, require the application of archaeological methods.

Kommentiert [CG8]: Consider applying the Land Acquisition term

Kommentiert [CG9]: Consider mentioning this upfront, similarly to the WB project, so it is clear that the provisions apply.

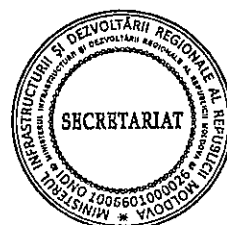
- a) elaboration of the Action Plan on expropriation and compensation of damages;
- b) establishment and maintenance, throughout the project implementation period, of the complaint handling mechanism (MSR), Through which the affected persons will be able to ask questions, comments, suggestions, complaints and complaints related to the implementation of the project in accordance with the ESS1, ESS5 and ESS10 requirements.

Kommentiert ICG10I: In accordance with the ESS1, ESS5 and ESS10 requirements

3. According to the provisions of Article 3 of Law no. 218/2010 on the protection of the archaeological heritage, the Government of the Republic of Moldova guarantees and ensures the protection of the archaeological heritage under the conditions established by the legislation in force. The national Archaeological Agency represents the specialized public institution, subordinated to the Ministry of Culture, which carries out the state policy in the field of protection and valorisation of the archaeological heritage. Financing of the activity concerning the bookkeeping, research, worth, rescue, protection, preservation and restoration of the archaeological heritage is ensured by the state budget of the Republic of Moldova.

a) final, in the case of land permanently affected by the above-ground works necessary for the construction of the project objectives, with their attribution to the category of land with special purpose;

Copia corespunde
cu originalul.
S. TABĂCARU

b) temporary, in the case of land affected during the execution of the above-ground works necessary for the construction of the project objectives.

5. Construction works of public utility of national interest, which negatively influence the state of agricultural or forestry land, Only if the project documentation will be submitted to the state ecological expertise in accordance with the Law no. 851/1996 on ecological expertise and environmental impact mitigation measures described in the management plan of the environmental and social aspects of the technical project.

Kommentiert [CG11]: Something is missing from the translation here. All in all, the national legislation needs to be complied with and in any case the Environmental and Social Management Plans, as stipulated in the Financing Agreement, will be implemented.

6. Both the expropriation procedure and the works of public utility, which are the subject of this law may not be suspended or terminated at the request of any person who invokes the existence of disputes regarding the possession or property of the expropriated property or, as the case may be, regarding the right of expropriated use.

7. The Government shall ensure, as the case may be, the provisional registration/registration and/or notations with the free title, by tabulation and/or notation, of the ownership and/or other rights of the State over the immovable property specified in this law.

8. The payment of compensation for the expropriation of the property right, as well as the right of use or other real rights over the real estate shall be made by the Government, through the Ministry of Infrastructure and Regional Development, with the methodological support of the Project Implementation Unit of the RDA Center, the compensation procedures are described in the expropriation Act, approved by Government Decision.

9. For the persons affected by the expropriation procedure, the National Bureau of Statistics shall ensure, free of charge, the conduct of a census, based on a term of references developed by the Project Implementation Unit the Center RDA.

10. The financing of the implementation of the Action Plan on relocation and compensation of damages will be secured from the funds allocated from the state budget of the Republic of Moldova.

Kommentiert [CG12]: Does this only refer to the procedures or the calculation and standards, as well?

As it is described now, the census is expected to commence before the publication of the Law. Is this correct?

Kommentiert [GS13]: By analogy with the National Importance Law recently adopted for the energy project, please, consider adding a clause allowing:
- By derogation from the provisions of art. 12 paragraph 1) letter h) of Law on authorizing the performance of construction works no. 163/2010, the construction permit will be issued by the mayors of the localities where the construction works, are performed, without the notarized agreement of the owners / co-owners of the building / land whose interests may be directly affected both during the construction works and during the operation

- The construction works will precede and / or will be carried out simultaneously with the expropriation procedure, without affecting its implementation

Kommentiert [CG14]: I recommend including in the process when the cut-off date will be.

In addition, it is recommended that the grievance mechanism is communicated during the census/stakeholder engagement to avoid petitions. The escalation should be clear to avoid administrative effort for issues that can be resolved on project level.

Kommentiert [GS15]: To avoid endless discussions on who owns the MTP, it is essential adding this statement. Or, please, consider adding a separate clause about that.

Kommentiert [PM16]: If this is prescribed in the law then the costs for this should come from the Government.

Please provide the sources of funds for all activities mentioned here and specifically mention which funds shall come from KfW/BMZ. Be aware that KfW/BMZ does usually not provide money for land purchases and/or related activities.

Chapter II. EXPROPRIATION PROCEDURE

11. The act of declaring the public utility of national interest of the construction works of the Chisinau - Straseni - Calarasi main transmission pipe within the project "improving water infrastructure in Central Moldova" will be brought to public notice, by publication in the Official Gazette of the Republic of Moldova and display at the headquarters of local councils, in whose radius are located the goods, which are the object of expropriation.

12. After the publication of the Act on the declaration of public utility of national interest, the Government of Moldova, represented by the public property Agency, or its successor (the owner of the Main Transmission Pipe), through the "Institute of design for the organization of the territory" (IPOT) will ensure, within 90 days, the completion of cadastral works based on the project documentation, completed and verified in accordance with the legislation in force, including:

a) delimitation, elaboration and updating of cadastral plans and geometric plans, the formation of real estate;

b) identification of the owners of the immovable property and/or, as the case may be, of the holders of the right of use or of other real rights in the immovable property concerned;

c) drawing up cadastral files;

Copie corespunde
cu originalul
S. Văbăreanu

d) evaluation of damages and elaboration/promotion of documents regarding the transmission in the state ownership/use of the real estate, which is the object of expropriation.

13. At the same time as the identification of the owners and/or, as the case may be, of the holders of other rights over the immovable property, the prohibition of alienation or encumbrance of the immovable property provided for expropriation shall be established, except for the transmission of those immovable properties in the ownership or use of the State.

Notification of the prohibition of alienation of expropriation objects will be provided in the Register of real estate.

14. After identifying and establishing the prohibition on the alienation of real estate necessary for expropriation, the expropriator will issue/approve, within a maximum of 90 days, the expropriation Act, which will specify the list of real estate subject to expropriation, obtained under the final technical project, including cadastral numbers and land areas expropriated, as well as the land use category, in accordance with the applicable legal rules and will determine the amount of compensation due to the owners of the real estate and/or, as the case may be, the holders of the right of use or other real rights in the expropriated real estate.

At the same time, the expropriation Act will establish the complaints mechanism and finalize the procedure for forming the Commission for the settlement of the complaints.

15. The valuation of the immovable property concerned shall be ensured by the S.S. "Institute of design for the Organization of the territory" (IPOT), together with the issuance/approval of the expropriation Act.

16. Compensation due to owners of real estate and/or holders of rights in expropriated real estate shall be established on the basis of evaluation reports, in compliance with the criteria provided by the legislation in force, including:

- a) the area of expropriated immovable property;
- b) the area of immovable property in respect of which the right of use has been expropriated;
- c) the degree of creditworthiness of the land;
- d) the values of the existing results, respectively estimated, on the property expropriated or on the immovable property in respect of which the right of use was expropriated, obtained from the competent entities, as well as the estimated values of the facilities and/or facilities affected by the expropriation;
- e) restriction of activities due to expropriation;
- f) the period of expropriation of the goods.

17. The evaluation reports shall be prepared by the evaluators, holders of the qualification certificates of the real estate evaluators, issued in the manner established by the legislation in force and selected by the expropriator.

18. The act of expropriation of real estate shall be made public, within 20 days of publication in the Official Gazette of the Republic of Moldova, by the display at the headquarters of local councils, in whose radius the immovable property concerned is located and on the official websites of those authorities.

19. After the publication of the expropriation Act, the expropriator shall submit, within 30 days, the proposed expropriation.

20. The transfer from the expropriate to the expropriator of the right of ownership of the immovable property and, where applicable, the right of use or other real rights, shall be considered made on the date of publication of the expropriation Act by the expropriator, subsequently the

Kommentiert ICG17: And ESS5

*Copie corespunde
cu originalul
S. TABĂCARU*

records regarding the respective transfer in the Register of immovable property. The expropriation act shall have sufficient legal force for the proper registration in the Register of immovable property.

21. The act of expropriation shall also take effect if the owners of the real estate and, where applicable, the holders of the right of use do not present an act confirming their right to the expropriated property, are not known or are known, but are outside the country's borders, as well as in the case of unopened successions or unknown successors or with whom no agreement on the amount of compensation is reached.

22. The date of registration in the Register of immovable property of the transfer from the expropriate to the expropriator of the ownership of immovable property and, where applicable, the right of use or other real rights, does not affect the moment of entry into force of that transfer.

23. The proposal for expropriation shall contain the notification addressed to natural and legal persons holding real rights on the subject of expropriation, the amount of compensation, the method of transfer of goods and property rights or, as the case may be, the method of assignment of patrimonial rights, the model claim regarding the payment of compensation.

24. After receiving the proposal for expropriation, the owners and holders of the right of use or other real rights over the objects subject to expropriation are obliged to take measures to preserve them.

25. From the moment of receipt of the expropriation proposal, the expropriator shall have the right, within 45 days, to give his or her consent for immediate and equitable compensation, including:

a) if the owners and holders of other rights in rem in expropriated land agree to the amount of compensation in the proposed compensation, they will submit the claim for the payment of compensation for the expropriated land, accompanied by certified copies of the confirmatory documents of the right of ownership / other rights in rem in the immovable property;

b) in the case of rightsholders who refuse to receive the proposed expropriation, who are not identified or are identified but are outside the borders of the country, who are deceased, as well as in the case of unopened successions or unidentified successors, the period of 45 days shall run from the expiry of the period provided for in article 19 of this procedure;

c) if the holders of the rights in rem have received the proposals for expropriation, but have not submitted the application and/or the confirmatory documents referred to in letter a) within the set time limit, the expropriator shall record the compensation in a special account opened in the name of the expropriator.

26. Within 45 days from the date of receipt of the proposal for expropriation, the expropriate is obliged to notify the expropriator in writing of the rights of third parties to the subject of expropriation. By failing to comply with this obligation, the expropriate will remain liable for compensation to third parties.

27. In the event that a part of immovable property is expropriated, which is not properly formed and/or registered in the Register of immovable property, based on the measurements made by the expropriator, both the expropriated and the unexpropriated area shall be determined, registration of the area necessary for expropriation, based on the training project (geometric plan project) of the real estate.

28. If the expropriated immovable property is the property of a deceased person or, as the case may be, the expropriated rights belong to a deceased person, the compensation will be

*Copia corespunde
originalului
S. TABĂCARU*

29. The payment of compensation for the property (land) expropriated and for the rights expropriated is made on the basis of the proposals for expropriation by monetary compensation. The amount of compensation will be transmitted to the right holders in a special account opened in the name of the expropriate, in national currency, within 60 days from the moment of submission of the claim regarding the payment of the compensation.

31. Compensation shall be released only to the holders of rights proven by confirmatory acts, including final and irrevocable court decisions, or by the certificate of heir issued in accordance with applicable law.

33. If for public utility reasons it is necessary to expropriate a part of the land exceeding 60% of the total area, which will lead to a considerable depreciation of the property, as well as to the impossibility of using it for the purpose of which it was intended until the expropriation, the land will be completely expropriated, provided that there are no objections from the owner of the given land.

35. The deforestation of the forested areas will be ensured by the "Moldsilva" Agency free of charge, in accordance with the applicable legislation regarding the authorization of the tree grubbing-up works. The responsibility of extracting the cytes after cutting lies with the executor of the works.

36. The grubbing-up of the fruit/wine plantations, including the extraction of the cytes after cutting from the expropriated areas, is the responsibility of the executor of the works. The timber will be returned to the affected rights holders.

PROCEDURA DE SOLUTIONARE A ÎNTÂMPINĂRILOR

38. The cases against expropriation proposals shall be settled in accordance with the provisions of Law no. 488/1999 on expropriation for public utility.

40. If the expatriated is not satisfied with the amount of compensation provided for in the Commission decision, he/she may challenge it in the competent court within 2 years, running from

Copia corespunde
cu originalul
S. Tăbăcari

the date on which the decision establishing the amount of compensation was communicated to him, Without being able to contest the transfer from the expropriate to the expropriator of the right of ownership of the real estate (land) indicated in Article 2 letter a) of this law and, where applicable, of the right of use provided for in Article 2 letter b) of this law.

41. Within 10 days from the date on which the court notifies the expropriator of the examination of the expropriation case, he is obliged to inform the expropriator and the court about the holders of other real rights over the subject of expropriation. Otherwise, the expropriator will remain liable for compensation to the holders. Third parties interested in expropriation and knowledge of the case must declare their claims. Otherwise, their claims will not be taken into account when determining the amount of compensation.

42. The application for a summons on the determination of the amount of compensation shall be settled according to the provisions of Art. 14 and 15 of Law no. 488/1999 on expropriation for public utility cause.

*Copie corespunde
cu originalul
S. TABĂCARU*

